Synaps

Vem bestämmer när jag ska lägga mig?



En sammanfattning av viktiga reformförslag.

Antologin *Vem bestämmer när jag ska lägga mig?* samlar några av Sveriges mest insiktsfulla röster; forskare, läkare och journalister, som från sina respektive perspektiv belyser svensk äldreomsorg och presenterar 23 konkreta reformförslag. Syftet är att ge beslutsfattare i Sverige både en karta och en kompass: kartan över vad som måste förändras, och kompassen i form av stärkta individuella rättigheter och att makten ska ligga hos människan själv. Äldre ska inte reduceras till mottagare av insatser, utan erkännas som medborgare med rätt till trygghet, inflytande och hög kvalitet i de välfärdstjänster de är i behov av. Boken pekar på brister i dagens system, från otillräcklig delaktighet och kompetensförsörjning till otydlig ansvarsfördelning, men visar också på möjligheter genom valfrihet, innovation, stärkt rättighetslagstiftning och teknikutveckling.

Enligt SCB:s befolkningsprognos kommer Sverige att ha en miljon fler äldre inom trettio år. Frågan är inte om vi har råd att reformera, utan om vi har råd att låta bli. En äldreomsorg som respekterar individen, öppnar för fler aktörer och sätter friheten först är inte bara rättvis utan också nödvändig för att välfärden ska överleva. Det är den karta vi har skissat i denna antologi och kompassen finns redan i handen på varje beslutsfattare som vågar lita på människan.

Antologin speglar hur välfärden fungerar när livet är som mest skört och beroendet av andra blir som störst. Den ställer frågan som alltför få vågar besvara: Vem bestämmer när jag inte längre kan bestämma själv?

Samtliga författares expertområde sammanfattas inledningsvis och reformförslagen återges i sin helhet. Texterna i sin helhet återfinns i antologin.

Innehåll

Vem bestämmer vad Betty ska äta? 6
Glenn Möllergren

Sätt den demenssjukes behov i centrum 10
Isac Riddarsparre

Ett hem för livet 14
Frida Nordeström

Att vårda äldre kräver
uppfinningsrikedom och inlevelseförmåga 18
Hanne Kjöller

Svensk äldreomsorg
behöver mer arbetskraftsinvandring 22
Emelie Nyman

När språket brister 26
Fanny Forsberg Lundell

Låt de äldre komm till tals 30
Ulf Persson & Sara Olofsson

Välfärdstekniken ger plats åt det mänskliga 34
Anna Tenje

Så kan vi lösa äldreboendekrisen 38
Anna Bergendal

Våga testa en äldreomsorgsförsäkring 42
Magnus Jegermalm & Gerdt Sundström

Att få välja är att bli tagen på allvar 46
Marcus Björk

En offentlig tjänst kan inte privatiseras 50
Nils-Ola Widme

Välfärdsbrotten bryter mot samhällskontraktet 54
Lena Furmark

Vem bestämmer vad Betty ska äta?

*

Glenn Möllergren

DET DEMOKRATISKA samhället har vi möjlighet att yttra våra åsikter, förvänta oss att de blir tagna på allvar, engagera oss för förändring, och att rösta fram politiker vi tror ska kunna föra den politik vi gillar. Det gäller också små barn och elever, även om de inte har formell rösträtt. Men av någon anledning följer inte denna logik med i hela livsförloppet. En av de mest centrala aspekterna av livet – mat och måltider – beslutas om utan inflytande för personer som lever med äldreomsorg. Nedan följer ett par konkreta åtgärder som vi alla, från väljare till ministrar, kan ta till för att förändra dynamiken.

Policyförslag:

- Använd funktionshinders- och minoritetslagstiftningarna och förarbetena till dessa som inspiration för att utforma ett system för kunskapsspridning om villkoren för äldreomsorgens användare, med målet att beslutsfattare på alla nivåer ska ha nödvändiga kunskaper om omsorgs-användarnas perspektiv. Om det inte finns tillräckligt med etablerad forskning – efterfråga mer. Som det ser ut i dag har vi faktiskt ingen aning om det är fem eller 95 av 100 hemtjänstanvändare som hänvisas till mikrovågsmat när de inte kan tillreda måltider själva. Finns det ett kunskaps-underskott? Åtgärda det. Men se framför allt till att redan tillgänglig kunskap faktiskt blir känd hos de som beslutar om äldreomsorgen. Som väljare kan du föreslå social-nämnden i din kommun att läsa på; som politiker kan du motionera om åtgärder för att stärka kunskapsläget.

- Initiera en lagstiftningsprocess för att i samråd med personer som själva använder äldreomsorgens tjänster utforma ett system för att säkra omsorgsanvändarnas inflytande. Vi har uppenbarligen lyckats skapa lagen om medbestämmande i arbetslivet för anställda, samråds-förfaranden för kommuninvånare, offentlighetsprincipen för allas rätt till insyn, och ombudsmannasystem, remiss-processer, rådslag och diskussionsfora av alla slag i de mest skilda sammanhang. Det finns till och med ett pensionärs-råd i vissa kommuner, där frågor som anses vara av vikt för personer över 65 i största allmänhet föredras för representanter för pensionärsrörelsen. Men pensionärs-råden befolkas inte nödvändigtvis av personer som själva påverkas av äldreomsorgen. Personer som använder den borde också få chans att på ett systematiskt sätt utöva inflytande över frågor som berör dem.

Sätt den demenssjukes behov i centrum

*

Isac Riddarsparre

ENSAMHET OCH SOCIAL utsatthet till följd av obefintliga eller otillräckliga sociala insatser är plågor som drabbar både äldre och deras anhöriga. Studier har pekat på att ensamhet kan vara en riskfaktor för att utveckla demens, och att demenssjukdomen kan förvärras av ensamheten. Ensamheten är mer än en avsaknad av vänskap och sociala interaktioner: den är en öronbedövande tystnad, där vanföreställningar och otrygga beteenden får större utrymme. Det är fullkomligt oacceptabelt att äldre och dementa patienter behöver vänta så länge på särskilt boende. Det här är några av samhällets sköraste individer, och inflyttningen sker sent i livet, när det är som mest angeläget med lugn. Därför behövs nationella regleringar som tydligt sätter den demenssjuke i centrum.

Policyförslag:

- Inför en omsorgsgaranti vid demenssjukdom som inne-bär att äldre med en demensdiagnos har rätt till en plats på särskilt boende inom 60 dagar på egen begäran, utan utredning från kommunens sida. Vid överträdelser av tidsgränsen ska IVO informeras om ett icke verkställt beslut och den köande kompenseras i proportion till dennes otillfredsställda omsorgsbehov.

- Ge kommunerna i uppdrag att finansiera oberoende omsorgslotsar. Ge dem i uppgift att avlasta äldre och anhöriga i bevakningen av handläggnings- och beslutsprocesser för olika insatser hos socialtjänsten. Omsorgslotsarna ska kunna driva på kommunernas arbete, uppmärksamma omsorgsbehov, och se till att beslutade insatser levereras.

Ett hem för livet

*

Frida Nordeström

HEMMET GER INTE bara tak över huvudet och skydd mot väder och vind, utan också en möjlighet att bestämma över sin egen tillvaro, uttrycka vem man är och känna sig delaktig i vardagen. När bostaden är anpassad efter individuella behov blir det lättare att hålla igång, känna trygghet och må bra. Även omgivningen runt bostaden spelar stor roll. En välplanerad boendemiljö kan uppmuntra till rörelse och skapa naturliga möten med andra, något som gör det lättare att fortsätta leva ett aktivt och meningsfullt liv. När behovet av hjälp i vardagen ökar tenderar hemmet ofta att kännas mindre användbart och mindre meningsfullt. Framtidens äldreomsorg kan inte bara handla om fler vårdplatser eller fler medarbetare i hemtjänsten, utan måste också inkludera satsningar på förebyggande hälsa, social delaktighet och möjligheten att fortsätta vara aktiv.

Policyförslag:

- Det behövs statliga incitament för privata och kooperativa byggherrar samt kommunala fastighetsutvecklare för att bygga fler tillgängliga 55-plusbostäder och trygghetsboenden. Vi måste bygga bostäder anpassade för ett långt liv, där det är möjligt att fortsätta vara aktiv och delaktig även vid förändrad funktionsförmåga.

- Gör det lättare att jämföra och välja tjänster i hälso-och sjukvårdslagen och socialtjänstlagen. När det går att granska olika alternativ och deras för- och nackdelar kan äldre och anhöriga fatta proaktiva och informerade beslut om vård och omsorg. Då gynnas välfungerande verksam-heter där användarna är nöjda och kan göra sig förstådda, och där personalen är lyhörd för deras behov.

Att vårda äldre kräver uppfinningsrikedom och inlevelseförmåga

*

Hanne Kjöller

DAGLIGEN TVINGAS VI som arbetar inom vården bryta mot lagen genom att till exempel isolera en dement patient med smittsam sjukdom, för att skydda andra patienter. Lagstiftaren har valt den enkla vägen genom att upprätta regelverk där den enskilda åldringen ges fullt självbestämmande, även när hon är oförmögen till det. Vi inom vården får gå den svåra vägen och bryta mot en omöjlig lagstiftning. Nog hade man känt mer självrespekt om riksdagen hade visat oss respekt genom att stifta lagar som vi också kan följa utan att människor dör.

Policyförslag:

- Lagstiftaren måste ta sitt ansvar och sluta skyffla över etiska målkonflikter på vårdpersonalen. Det är orimligt att vi tvingas bryta mot lagen för att kunna göra vårt jobb.

- Om vårdyrket ska uppvärderas på riktigt måste personalen både avkrävas och ges större egenansvar, förtroende och respekt. Sluta snåla in på kaffe, julklappar och sådant som gör att anställda känner sig sedda och uppskattade.

Svensk äldreomsorg behöver mer arbetskraftsinvandring

*

Emelie Nyman

HUR ATTRAKTIVT KOMMER omsorgsyrket att vara i framtiden när mer stress letar sig in på arbetsplatsen och utrymmet att erbjuda guldkanten i vardagen krymper? Enligt SKR:s prognoser kommer behovet av anställda inom äldreomsorgen öka med 65 600 personer fram till 2033 till följd av demografin – allt annat lika. Det motsvarar en ökning med 32 procent. Redan i dag är kompetensbristen påtaglig eftersom det inte är tillräckligt många som väljer att arbeta inom vård och omsorg. Att enbart vänta på att arbetskraftsinvandrare ska söka sig till Sverige räcker inte. Sverige behöver agera proaktivt och se sig själv som en del av en global arbetsmarknad.

Policyförslag:

- Satsa på offentlig-privat samverkan för proaktiv utlandsrekrytering. Om svensk äldreomsorg ska ha en chans att kunna rekrytera tillräckligt mycket personal för att säkerställa kompetensförsörjningen under de kommande decennierna kommer det inte att räcka med inhemsk arbetskraft.

- Slopa lönegolvet för arbetskraftsinvandring. Så länge Sverige skapar hinder för att fler ska kunna komma hit och arbeta kommer det aldrig gå att lösa kompetens-bristen inom äldreomsorgen.

När språket brister

*

Fanny Forsberg Lundell

DEN SVENSKA ÄLDREOMSORGEN är en sektor där olika typer av demografiska förändringar – migration, åldrande befolkning och sjunkande födelsetal – korsas och skapar utmaningar. Vilket är den bästa, eller kanske minst dåliga, lösningen för äldreomsorgen under kommande år? Det finns två hinder som står i vägen. Dels handlar det om att de har ett avlägset modersmål (hög språklig distans), dels om svag läs- och skrivkunnighet. Båda faktorer försvårar när man ska lära sig ett nytt språk. Det gör att incitament och reformer får svagare resultat – det är helt enkelt oerhört svårt för många att lära sig svenska. Något som särskiljer äldreomsorgen från exempelvis städbranschen, som också sysselsätter många utrikes födda, är att det är ett arbete som anses kräva goda kommunikativa färdigheter.

Differentiering framstår därmed som en bra avvägning mellan att kunna fortsätta rekrytera samtidigt som man inte kompromissar med kvaliteten i mer språkintensiva arbetsuppgifter. Det ena behöver inte utesluta det andra, vilket ett enhetligt språkkrav däremot skulle göra. För att leka med ett känt citat: Alla kan inte göra allt, men alla kan göra något.

Policyförslag:

- Differentiera arbetsuppgifterna i äldreomsorgen. Låt anställda med bristande språkkunskaper slussas in i arbetet steg för steg. Låt dem först utföra enklare uppgifter, utan krav på god svenska, samtidigt som de får gå en språkutbildning. Sedan kan de avancera till upp-gifter som kräver bättre svenskkunskaper.

- Utred olika språknivåer för skilda roller. Serviceassistenter, vårdbiträden och undersköterskor bör ha olika språkliga krav.

Låt de äldre komma till tals

*

Ulf Persson & Sara Olofsson

OMSORG HANDLAR OM möten mellan människor. Sådana möten måste få ta tid och produktiviteten i vård och omsorg blir givetvis lägre än i industrin.

En svagare löneutveckling försvårar nyrekryteringen och möjligheten att kunna behålla personal. För att hålla lönerna konkurrenskraftiga kommer alltså utgifterna för hälso- och sjukvård som andel av inkomsterna att växa. Följden blir att äldre-omsorgens kostnader ökar över tid. Till skillnad från flera andra länder i Europa har Sverige inte kommit lika långt när det gäller att mäta vad mottagare av äldreomsorgen värderar i sin vardag. Vi vill se fler sätt som låter dagens och framtidens mottagare komma till tals kring äldreomsorgen i Sverige.

Policyförslag:

- De brukarundersökningar och enkäter som till exempel Socialstyrelsen genomför ska inkludera validerade mått som finns framtagna i andra länder för att mäta livskvalitet inom äldreomsorg. Det kan vara översättningar till svenska av de dimensioner frågor som ingår i Adult Social Care Outcomes Toolkit (ASCOT), ICEpop CAPability measure for Older people (ICECAP-O),

  Well-Being for Older People (WOOP) eller Quality of Life-Aged Care Consumers (QOL-ACC).

- Forskning behöver initieras dels för att få den svenska befolkningens vikter till de egenskaper som uppmäts i de validerade måtten för ASCOT, ICECAP-O, WOOP och QOL-ACC, dels för att genomföra direkta betalningsviljestudier i Sverige för att belysa värdet av ny välfärdsteknologi och omorganisation i utbudet av äldreomsorg.

Välfärdstekniken ger plats åt det mänskliga

*

Anna Tenje

VÄLFÄRDSTEKNIK OCH AI är nästa naturliga steg att utveckla parallellt med det övriga arbetet, inte för att ersätta den mänskliga omsorgen, utan för att göra den mer träffsäker och förebyggande. Sverige står just nu inför en enorm möjlighet att ta ledning i en ny generation av äldreomsorg. Vi har förutsättningarna att visa att välfärdsteknik kan bli något långt mer än digitala system och apparater – att den, när den används med klokhet och respekt för människan, kan stärka friheten för den äldre, förbättra arbetsmiljön för personalen och skapa trygghet för anhöriga.

I grunden handlar detta inte om teknik, utan om värdighet, ansvar och tillit. När välfärdstekniken tar sin utgångspunkt i den enskildes livsvillkor uppstår en balans mellan trygghet och integritet, mellan effektivitet och

mänsklighet. Det som tidigare sågs som en motsättning, visar sig i stället kunna bli en förstärkning av allt det vi värderar högst i välfärden. Jag ställer mig ofta frågan: Vem är vi till för? Mitt svar är: för varje åldrande människas bibehållna frihet, integritet och trygghet. Friheten att bo kvar hemma så länge man vill och så länge som det är möjligt, integriteten att leva sitt liv som man väljer utan onödiga begränsningar, tryggheten i att någon ser och reagerar när det behövs. Det är detta som är välfärdens kärna, och det är denna värdegrund jag menar att vi måste bygga framtidens äldreomsorg på.

Så kan vi lösa äldreboendekrisen

*

Anna Bergendal

FÖR ATT FÅ PLATS på ett äldreboende krävs ett biståndsbeslut från kommunen, baserat på den äldres behov. I dag är det i regel de som är mycket sjuka eller har stora omsorgsbehov som beviljas plats. Därför bor man inte heller så länge på ett äldre-boende innan man avlider. Medianvistelsetiden är 1,9 år, men det varierar mycket mellan kommuner. Enligt Socialstyrelsen avlider var femte person redan inom sex månader efter flytten till ett äldreboende. Den som väl beviljas plats är alltså ofta i ett mycket sent skede, efter att ha kämpat länge hemma. Svenska politiker borde låta sig inspireras av vårt grannland och våga genomföra reformer som öppnar upp för den privata sektorn att bidra

Policyförslag:

- Inför en äldreboendegaranti. Den här reformen skulle garantera att äldre får plats på äldreboende i enlighet med socialtjänstlagens intentioner. Om den egna kommunen inte förmår att erbjuda en plats på ett eget boende, får den äldre själv rätt att välja ett boende som kan erbjuda en plats – antingen i hemkommunen eller på annan ort.

- Inför obligatorisk valfrihet för äldreboenden. Valfriheten kan införas enligt den modell som redan finns i primär-vården i Sverige, eller enligt den danska modellen där privata aktörer kan etablera sig i hela landet. En ökad valfri-het innebär också förutsättningar för en ökad tillgänglighet. Likvärdiga villkor för offentliga och privata alternativ bidrar till en utveckling av omsorgen genom kvalitetskonkurrens. De alternativ som inte är attraktiva för äldre och anhöriga får inte uppdrag i samma utsträckning.

Våga testa en äldre-omsorgsförsäkring

*

Magnus Jegermalm &
Gerdt Sundström

ARV OCH OMSORG är ofta förbundet. Våra och andras studier tyder på att omsorgen inom familjen är stor och ökande. Sannolikt fungerar den oftast bra, men det är som vanligt bristerna man lägger märke till och som figurerar i frågespalter och medierna. En fråga i sammanhanget är i vilken utsträckning anhörigomsorgen ersätter eller kompletterar offentlig omsorg. Tidigare analyser har visat att de som hjälper någon utanför det egna hushållet ofta gör det som ibland kallas lättare eller osynliga insatser. Det råder en skepsis till målinriktade och individuellt-kollektivt finansierade välfärdsförsäkringar, då de anses gå emot tanken om en generell välfärd. Kommunerna vill gärna fortsatt ta ansvar för den vardagliga omsorgen, men det är välkänt att deras insatser varierar kraftigt både i omfattning och kvalitet samt i vad den kostar både

skattebetalarna och de som anlitar den. Vi behöver nog tänka i nya banor där en äldreomsorgsförsäkring kanske kan vara del av lösningen till god vård och omsorg av äldre i framtiden, med fortsatt bistånd av anhöriga.

Policyförslag:

- Inför en svensk äldreomsorgsförsäkring. En fördel med en välskött försäkring är att vårdtagaren själv är huvudman, vid behov med bistånd av anhöriga. Den är naturligtvis behovsprövad, men handhas av en fristående instans, inte av kommunen eller regionen. Resursförstärkningen bland många – men inte alla – äldre och nedskärningarna av den offentliga omsorgen talar för att det här är en modell som vore värd att pröva.

Att få välja är att bli tagen på allvar

*

Marcus Björk

OM MAN FRÅGAR svenskarna gillar de valfrihet. Ändå har valfriheten inom äldreomsorgen kommit att bli alltmer ifrågasatt av politiker på vänstersidan under de senaste åren. Socialdemokraterna talar med kraftspråk om att ta tillbaka den "demokratiska kontrollen". Till och med vissa partier till höger har börjat darra på manschetten när valfrihet debatteras. Att återta kontrollen innebär dock i praktiken att den som i dag har kontrollen kommer att förlora den. Om politiker återigen ska börja välja innebär det också att den äldre inte längre får välja. En socialdemokrat skulle säkert hävda att man egentligen återtar kontrollen från kapitalisterna som skor sig på samhällets svaga, för att i stället överlämna den till staten och dess välvilja. En borgerlig politiker skulle nog hävda att kontrollen tas tillbaka från den enskilda medborgaren. När det är politiken som

har “kontrollen” och verksamheten har uppfyllt alla formella krav som politikerna ställt, upphör också mycket av drivkraften att göra mer och tillmötesgå den äldres önskemål. Att tillerkänna den äldre egen agens, och därmed rätten att ställa krav, är helt avgörande för ett värdigt åldrande. Att få välja är att bli tagen på allvar.

Policyförslag:

- Skapa bättre förutsättningar för icke-vinstdrivande aktörer inom äldreomsorgen. Representanter för sektorn vittnar om praktiska svårigheter med att exempelvis få tillgång till kapital. Många stiftelser som driver omsorgsverksamhet är ofta beroende av att låna på sina underliggande donations-gåvor, i form av exempelvis fastigheter. Icke-vinstdrivande aktörer måste tillförsäkras bättre möjligheter att starta, driva och expandera verksamheter genom större tillgång till kapital. Det gäller inte minst nya aktörer.

- Äldreomsorgen måste bli mer rättighetsbaserad. Om du går till en butik och köper något som sedan visar sig vara behäftat med fel får du som regel pengarna åter eller erbjuds en ersättningsvara. Så funkar det däremot inte för äldreomsorgen. Om du upplever att omsorgen inte lever upp till dina förväntningar eller vad du betalar för, men inte utgör regelrätt vanvård, har du få andra möjlig-heter än att klaga hos nämnden i kommunen. Även äldre måste få kunna rösta med fötterna och, som det heter på engelska, “take my business elsewhere”.

En offentlig tjänst kan inte privatiseras

*

Nils-Ola Widme

I DEBATTEN OM offentliga och privata utförare tar man ofta alltför lätt på det mest grundläggande. Vad är egentligen en offentlig tjänst? Och vad innebär det att ”privatisera” något som är offentligt? En tjänst är offentlig för att den är det offentligas skyldighet och ansvar. Ofta innebär det också att brukaren har en rätt att ta emot tjänsten – till ett pris som är reglerat och hålls lågt genom offentlig finansiering. Kapaciteten att producera sådana tjänster bestäms av det offentliga, utifrån en bedömning av framtida behov. De offentliga institutionerna kan inte sluta leverera tjänsten bara för att det blir för dyrt eller svårt. Dessa tjänster har vuxit fram för att uppfylla politiska mål som annars inte skulle kunna tillgodoses på en vanlig marknad – till exempel likvärdig tillgång till omsorgstjänster av god kvalitet för alla. Om vi kunde använda privata utförare på ett

sätt som stimulerade dem till effektivisering, och samtidigt styra de kommunala tjänsterna så att inga beprövade metoder för att spara arbetstid tillåts ignoreras, då vore vi på god väg.

- Ställ krav på ansvar uppifrån. Säkerställ att statsbudgeten, via Hälso- och omsorgsdepartementet, redovisar för hur det går med personalens motivation och arbetsglädje, sjukfrånvaro och personalomsättning. Visar siffrorna förbättring eller försämring – och vad är politikernas svar på utvecklingen? Dessutom bör rapporteringen omfatta realiserade effektivitetsvinster i form av minskade arbetsprocesser, samt identifierade men ännu outnyttjade effektiviseringsmöjligheter.

- Ställ krav på ansvar underifrån. Premiera varje lokal verksamhetschef med en mindre bonus till enheten för varje procentuell minskning av arbetsprocesser som upp-nås utan försämrad kvalitet och utan ökade anslag. Ge dessutom ytterligare belöningar för förslag på effektivise-ringar som inte kan genomföras utan förändrad styrning, ny utrustning eller ny organisering.

Välfärdsbrotten bryter mot samhällskontraktet

*

Lena Furmark

SKÖTSAMHET, STRÄVSAMHET, OCH viljan att göra rätt. Att inte ligga någon till last om man kan försörja sig själv. Berättelsen om den framväxande välfärden i Sverige är i hög grad en berättelse om gemensamma värderingar. I generationer har dessa värderingar varit självklara, i stort sett oavsett partitillhörighet och socioekonomi. De tillitsbaserade välfärdssystemen har fungerat genom delade värderingar och ett gemensamt samhällskontrakt. Det senaste decenniet har inneburit ett smärtsamt uppvaknande till att dessa grundläggande värderingar inte delas av alla som befinner sig inom Sveriges gränser. I stället har välfärdssystemen utnyttjats på de mest samvetslösa sätt av kriminella, samtidigt som politiken och samhällets institutioner har stått handfallna. Uppvaknandet har skett, även om det kommer sent. Genom att se verkligheten som den är kan vi hitta lösningar för att förändra den.

Policyförslag:

- För att stoppa brottsligheten som undergräver samhälls-kontraktet måste straffen för systemhotande välfärdsbrott skärpas. De som döms behöver beläggas med permanent näringsförbud så att de aldrig kan verka inom välfärden igen.

- För att förhindra fler kriminella från att infiltrera staten behöver det bli enklare att göra löpande bakgrunds-kontroller. Alla huvudmän, oavsett driftsform, borde få möjligheten att göra registerkontroller även under pågående anställning.